

ה. מבנה VIII

(המבנה שמדרום-מזרח למחסנים; לוח ה)

(נחפר בפיקוחו של אהרון קמפינסקי)

מבנה זה נמצא בסמוך לחומה המזרחית, מדרום לפינה הדרומית-מזרחית של גוש-המחסנים הדרומי. אורכו 20 מ', בקירוב, ורוחבו 15 מ'. ממערב לו נמצאת מחצבה גדולה. חפרנו את הבניין רק באופן חלקי (החדרים שבמערב ובדרום), ולכן קשה עדיין לקבוע בדיוק מה היה תפקידו. עם זאת מתקבל הרושם, שלפנינו מבנה-מגורים מפואר, הדומה בתכניתו למבנים א ו-א, ו-א, ואף לחלקו המפואר של הארמון המערבי.

במרכז הבניין משתרעת חצר (לוקוס 201), שמסביבה בנויים חדרים. היסוד הארכיטקטוני האופייני לבניין הוא, שבצדה הדרומי של החצר נמצא אולם-רוחב מקורה, ובן, בין שתי אגטות, שני עמודים מטויחים וצבועים בצבע אדום, הפונים לעבר החצר. כאמור, תכנית זו אופיינית למבנים המפוארים במצדה, היינו, אולם-עמודים בדרום החצר, שממנו נכנסים אל החדרים העיקריים של הבניין³³ (וראה גם הדיון בארמון המערבי ובבניינים א ו-א).

ליד העמודים נמצאו חלקים רבים של כרכוב מעוצב, שהיה מונח תחילה על העמודים. חלקם התחתון של קירות שלושת החדרים הדרומיים היה מעוטר בציורי-ספינים (לוח יג, 2), הוהים כמעט לאלה שבארמון הצפוני, ולמעשה גם לאלה שבבית-המרחץ, ואין כל ספק, שנעשו באותה התקופה. קירות החדרים המערביים לא היו צבועים, ורק טויחו בטיח לבן. הבניין בנוי על שיפוע הסלע, ולכן נאלצו הבונים לשים מילוי רב מתחת לרצפת החדרים

33. תכנית זו אופיינית היא לבתי-המגורים המפוארים מן התקופה ההלניסטית, שמהם נתגלו דוגמאות יפות בפרינה. דוגמה מסוג זה נמצאה, למשל, במבנה אXXIII. וראה: D. S. Robertson, *Greek and Roman Architecture*, Cambridge 1928, Fig. 124; pp. 298 ff. רוברטסון מצייין, שבפרינה נמצא האולם תמיד בצדה הצפוני של החצר, והוא פתוח לצד דרום. הדבר נעשה, כנראה, כדי לקלוט את מירב האור והשמש. לא כן במצדה, שם המצב תמיד הפוך, היינו, האולם נמצא בדרומה של החצר, והוא פתוח לצד צפון. דומה, שיש לייחס דבר זה לשוני בתנאי-האקלים: במצדה היתה נטייה להצל את האולם.

חפירות מצדה

הדרומיים. במילוי זה נתגלו שברי־חרס וחומרים אורגאניים. כאמור, טרם הושלמה החפירה של הבניין, בעיקר בגלל מצבם הגרוע של ציורי־הקיר, הנוטים להתפורר בכמה מקומות. אנו תקווה, כי בעונה הבאה, לאחר פעולות השימור והשחזור, יעלה בידנו לסיים את חפירת הבניין.

ת קופת המרד

בימי המרד הוכנסו בבניין שינויים דראסטיים: האולם נסגר בחלקו, ובחדרים השונים, לרבות החדרים המפוארים, נבנו טאבונים לבישול, שבחלקם פייחו חלק מן הקירות והציורים. אכן, לשוני שבין תושבי מצדה בימי הורדוס ובין אלה בימי המרד אין לך דבר אופייני יותר מן הטאבון העלוב, הנסמך אל הקירות המצוירים.

בחדרים השונים נתגלו חוליות־עמודים בשימוש משני, כלי חרס וזכוכית, מספר אוסטרקונים וכן הכתובת $\Phi\iota\lambda\sigma$ (פילון), שנמצאה תרותה על הטיח של חדר 210.

בדין־וחשבון על סקר 1955—1956 הועלתה ההשערה, שבניין זה שימש "בית־מגורים לפקידים ולמשרתים, שהועסקו בבית־הנשק" (היינו, המחסנים הדרומיים). לעת־עתה קשה למצוא חיזוק להשערה זו — הנראית הגיונית — משום שדומה, שלא היה קשר נוח — אם אמנם היה — בין מבנה זה ובין מכלול־המחסנים. מכל־מקום ברור, שבניין־מגורים מפואר זה שימש למגורי אחד הפקידים החשובים של מצדה בתקופה ההירודיאנית, או להארחת אורחים נכבדים. אולי ישפוך המשך החפירה אור חדש על בעיה זו.